बिपद व्यवस्थापनमा बीमा र नीतिगत सुझाव

Nirmal Adhikari
Deputy Director, Nepal Insurance Authority

नेपाल बीमा प्राधिकरण
NEPAL INSURANCE AUTHORITY

बीमा क्षेत्रको वर्तमान अवस्था:

- १४ वटा जीवन बीमा कम्पनी
- १४ वटा निर्जीवन बीमा कम्पनी
- २ वटा पुनर्बीमा बीमा कम्पनी
- ६ वटा लघुबीमा कम्पनी (प्रत्येक प्रदेशमा १ वटा)
- बीमाको दायरमा रहेको जनसंख्या ४४.५ प्रतिशत रहेको ।
- प्रत्यक्ष रोजगारी १२००० जनाले प्राप्त गरेको ।

- ७ लाख रकम बराबर दुर्घटना बीमा गर्नुपर्ने श्रम ऐनमा व्यवस्था रहेको ।
- वैदेशिक रोजगारीमा जाने श्रमिकको बीमा अनिवार्य गर्नुपर्ने ।
- मोटर तेस्रो पक्ष बीमा अनिवार्य गर्नुपर्ने ।
- दुर्गम र न्यून आय भएका वर्गमा बीमा पहुँच पुर्‍याउन लघु बीमा कम्पनी स्थापना भएको ।
- सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ मा निर्माण कार्यको बीमा गर्नुपर्ने प्रावधान रहेको ।
- २५० भन्दा बढी स्थानीय सरकारसँग अन्तरक्रिया कार्यक्रम सम्पन्न भएको ।
- (स्थानीय तहको नीति तथा कार्यक्रममा बीमा समावेश गर्न अनुरोध गरिएको)

बीमा क्षेत्रका समस्या तथा चुनौतिहरू:

- बीमाको दायरा तथा पहुँच अपेक्षित रुपमा विस्तार गर्ने नीति तयार गर्न नसक्नु/नहुनु ,
- बीमा सेवा सरल र सहज रुपमा प्राप्त गर्न नसक्नु,
- बीमा क्षेत्रमा नवीनतम प्रविधिको प्रयोग न्यून,
- जनशक्ति तथा सरोकारवाला संस्थाको क्षमता कमजोर,
- बीमालाइ गरीबी न्यूनीकरणसँग आवद्ध गर्न नसक्नु,
- सर्वसाधरणमा बीमा प्रतिको विश्वास जगाउन नसक्नु,

बीमा क्षेत्रका समस्या तथा चुनौतिहरू:

- समायमा दावी भुक्तानी नपाउने गुनासो रहेको ।
- सरल तथा शीघ्र दावी भुक्तानी प्रणालीको विकास गर्न नसक्नु,
- नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, स्थानीय सरकार, नियमनकारी निकायहरु र प्राधिकरण बीच समन्वय नहुनु तथा बीमा प्रतिको बुझाई फरक हुनु,

बीमा क्षेत्रका समस्या तथा चुनौतिहरू:

- बीमा चेतनाको कमी, बीमा साक्षरता, भौगोलिक कठिनाई, गरीबी आदिका कारण बीमालाई विपद जोखिमसंग जोडन नसक्नु,
- बीमालाई समावेशी बनाउनु (महिला, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका)
- बीमा कम्पनीहरु गाउँ गाउँमा पुग्न नसक्नु,
- जोखिममा आधारित मूल्य निर्धारण पद्धति लागू गर्नु,
- बीमा सूचना केन्द्र, बीमित हित संरक्षण कोष, बीमा विकास कोष, राष्ट्रिय बीमा नीति निर्माण गर्नु

विपद जोखिन व्यवस्थापनका लागि नीतिगत सुझाव

- स्थानीय, जिल्ला, प्रदेश स्तरमा भएका विपद कोषको निश्चित रकम बीमा गर्न खर्च गर्ने नीति अवलम्वन गर्ने ।
- उत्पादन, रोजगारी, व्यापार लगायतका क्षेत्रमा विद्यमान जोखिम बीमा मार्फत हस्तान्तरण गर्ने ।
- श्रम ऐन र सामाजिक सुरक्षा कोष ऐनमा सामञ्जस्यता हुने गरी बीमालाई व्यवस्थित गर्ने ।
- संचय कोष, नागरिक लगानी कोष, सामाजिक सुरक्षा कोष, स्वास्थ बीमा बोर्ड आदि निकाय मार्फत बीमाको नाममा भइरहेको कार्यलाई व्यवस्थित गर्ने ।
- वैदेशिक रोज़गार म्यादी जीवन बीमालाई थप

क्रमश:

- बीमा प्रति जनचेतना तथा शिक्षा बढाउन सबै तहको पाठ्यक्रममा बीमा विषय समावेश गर्ने ।
- बीमा साक्षरता (सरकार र जनता) लाई अभियानको रुपमा चलाउने नीति लिने ।
- निर्माणाधीन तथा निर्माण सम्पन्न भएका भौतिक पूर्वाधार गुणस्तरीय, भरपर्दो, सुलभ र सुरक्षित नभएको तथा जोखिमको वर्गीकरण नगरी एकै बीमादरमा बीमा हुने गरेको हुँदा जोखिममा आधारित बीमादर लागू गर्ने नीति लिने ।
- बीस वर्ष भन्दा पुराना सवारी साधनको प्रदुषण मापदण्डको कारण ब्लु बुक नवीकरण नहुने तर उक्त सवारी साधनको बीमा भएको अवस्थालाई

क्रमश:

- सवारी साधनको उपयोग तथा प्रयोग,भौगोलिक, सडक पूर्वाधार आदिको आधारमा जोखिमको निर्धारण गरी बीमा गर्ने कानुनी व्यवस्था मिलाउने ।
- तेस्रो पक्ष बीमा अनिवार्य तर भेरिफिकेसन गर्ने विधि निर्माण गर्ने ।
- सार्वजनिक भौतिक संरचनाहरुको निर्माण सम्पन्नताको स्वीकृतिसँगै बीमा गर्ने नीतिगत व्यवस्था गर्ने ।
- सावर्जनिक सम्पत्ति तथा पूर्वाधारहरुको अनिवार्य बीमा गर्ने प्रावधान तयार गर्ने ।

क्रमश:

- (भौतिक पूर्वाधार तथा सहरी विकास मन्त्रालयसँग सम्बन्धित कार्य)
- प्रकोप पूर्व तयारीमा बीमा समावेश गर्नुपर्ने ।
- Parametric insurance तर्फ जोड दिने ।
- वातावरणीय जोखिम र SDG's का मुद्दाहरुसंग बीमालाई जोड्दै जाने ।
- स्थानीय, प्रदेश र केन्द्र सरकारसँग बीमा सम्बन्धमा निरन्तर संवाद गरी नीति तय गर्ने ।
- ऐतिहासिक एवं सार्वभौम र सरकारी सम्पत्तिहरुको अनिवार्य बीमा गर्ने कानुन बनाउने ।

क्रमश:

- न्यून आय भएका र दुर्गम क्षेत्रका जनताको पहिचान गरी त्यसमा मात्र बीमा प्रिमियममा अनुदान दिने व्यवस्था गर्ने ।
- भौगोलिक अवस्था र प्राकृतिक प्रकोपको Trend Analysis गरेर बीमालाई अगाडी बढाउने (बीमालेख तयार गर्ने) ।
- स्वास्थ्य बीमालाई प्राधिकरणको नियमन भित्र ल्याउनु पर्ने ।
- बिपद जोखिम न्यूनीकरणसँग सम्बन्धित नीतिहरूबीच सम्बन्धित निकायहरूबीच समन्वय र सहकार्य कायम गर्ने ।

नेपाल सरकारबाट जारी विपद् जोखिमका लागि वित्तीय व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति, २०७८ को कार्यान्वयन कार्ययोजनामा भएका व्यवस्थाहरु :-

- जीवन बीमाको माध्यमबाट मानवीय क्षति तथा निर्जीवन बीमाको माध्यमबाट निजी, सार्वजनिक तथा सार्वभौम सम्पत्तिको (Sovereign Assets) विपद् क्षतिको आर्थिक पुनर्भरण गर्ने उपायहरु अवलम्बन गर्ने ।
- जोखिम हस्तान्तरणका लागि बजारमा आधारित वित्तीय उपकरण (बीमा) लाई प्रयोगमा ल्याउने ।
- विपद् व्यवस्थापनका विभिन्न वित्तीय स्रोतहरु (आकस्मिक कोष र अन्य कोष) को प्रबन्ध र परिचालन गर्ने ।

क्रमशः

- कृषि बीमामा Weather Based Insurance र Index Based Insurance मार्फत बीमाको ग्रामीण क्षेत्रमा पहुँच पुर्याउन आवश्यक सुचना, प्रविधि, संरचना विकास का निम्ति निजी, सरकारी तथा अन्य संघ संस्थाहरुसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने ।
- न्यून आय भएका बर्ग र समुदायलाई कृषि तथा लघु बीमा एवं सुरक्षणको माध्यमबाट रक्षावरण गर्ने ।
- सार्वजनिक सेवाका पूर्वाधार ऐतिहासिक, धार्मिक, साँस्कृतिक सम्पदाहरु र सार्वभौम दायित्व (Sovereign Liabilities) हरुको विपद् पश्चात

- निर्जीवन बीमाको माध्यमबाट विपद् जोखिम व्यवस्थापनको लागि सार्वजनिक भौतिक संरचनाहरु निर्माणको स्वीकृतीसँगै बीमा गर्ने व्यवस्था गर्ने ।
- सबै प्रकारका भौतिक र आर्थिक गतिविधिहरु र निजि सम्पत्तिको सुरक्षण गर्न बीमासँग आवद्ध गरी लैजाने व्यवस्था गर्ने र जोखिममा आधारित मूल्य (Risk Based Pricing) निर्धारण गर्न समन्वय गर्ने ।
- विपद्को अवस्थामा बैङ्क, बीमा र वित्तीय सेवा प्रदायक संघ, संस्था र सहकारीको वित्तीय जोखिमलाई ब्यवस्थित गर्न, वित्तीय स्थायित्व कायम गर्न, बीमा तथा पुनर्बीमा जस्ता अग्रीम र

धन्यबाद

प्रश्नहरू ?????